

Economische ontwikkeling van de voedingsindustrie in Vlaanderen

Economisch jaarverslag 2019 - 2020

Fevia
Vlaanderen

Inhoud

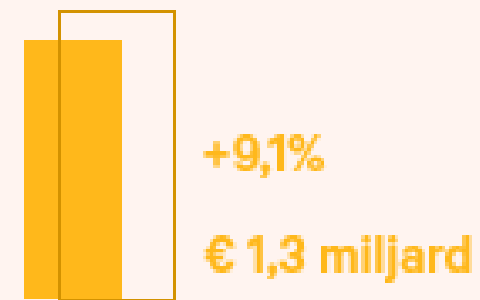
Executive summary
Omzet
Investeringsen
Buitenlandse handel
Jobs
Werkgevers
Toegevoegde waarde
Concurrentiekracht

Kerncijfers 2019

 Omzet

 Investeringsen

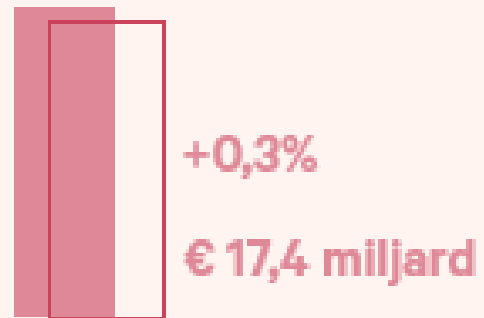
 Arbeidsplaatsen

 Export

 Import

 Handelsbalans

Executive summary

Omzet

De voedingsindustrie is de grootste industriële sector van Vlaanderen (21,5% van de totale omzet)

Omzet van de Vlaamse bedrijven op de Belgische markt stijgt met 9,5%

Grensaankopen door Belgen van voeding en dranken stijgen met 3,5%

Investeringsen

De voedingsindustrie is de grootste industriële investeerder

Investeringsen zijn weer op peil (€ 1,3 miljard; +9%)

Investeringsen in de rest van de verwerkende industrie stijgen met 4%

Buitenlandse handel

Positieve handelsbalans van € 4,54 miljard (+11%)

Nog 56% van de uitvoer naar de buurlanden, maar verre uitvoer wordt steeds belangrijker

De Verenigde Staten zijn de 6de exportmarkt

Werkgelegenheid

70% van de arbeidsplaatsen van de Belgische voedingsindustrie ligt in Vlaanderen

De voedingsindustrie is de grootste industriële werkgever van Vlaanderen

1 op de 5 jobs in de industrie is er één in de voedingsindustrie

Executive summary

Werkgevers

96% van de werkgevers stelt minder dan 100 werknemers te werk

28% van de industriële werkgevers behoren tot de voedingsindustrie

62% van de werkgevers van de Belgische voedingsindustrie bevindt zich in Vlaanderen

Toegevoegde waarde

Ongeveer 15% van de toegevoegde waarde van de Vlaamse industrie komt van de voedingsindustrie

De toegevoegde waarde van de Vlaamse voedingsindustrie is met gemiddeld 2% per jaar gestegen sinds 2014

De rest van de industrie doet het de 4 laatste jaren beter (+3% per jaar)

Concurrentiekracht

Een werkuur kost 1/5de meer in België dan in de buurlanden

Beleidskeuzes maakten elektriciteitsfactuur voedingsbedrijven 54% duurder in 5 jaar

Door de belastingslasagne draagt de Vlaamse voedingsindustrie bijna 5 miljard euro bij aan de overheidsfinanciën

Omzet

€ 44,3
miljard

+5,9%
in 2019

Forse groei

Voornaamste bevindingen

De voedingsindustrie is de grootste industriële sector van Vlaanderen (21,5% van de totale omzet)

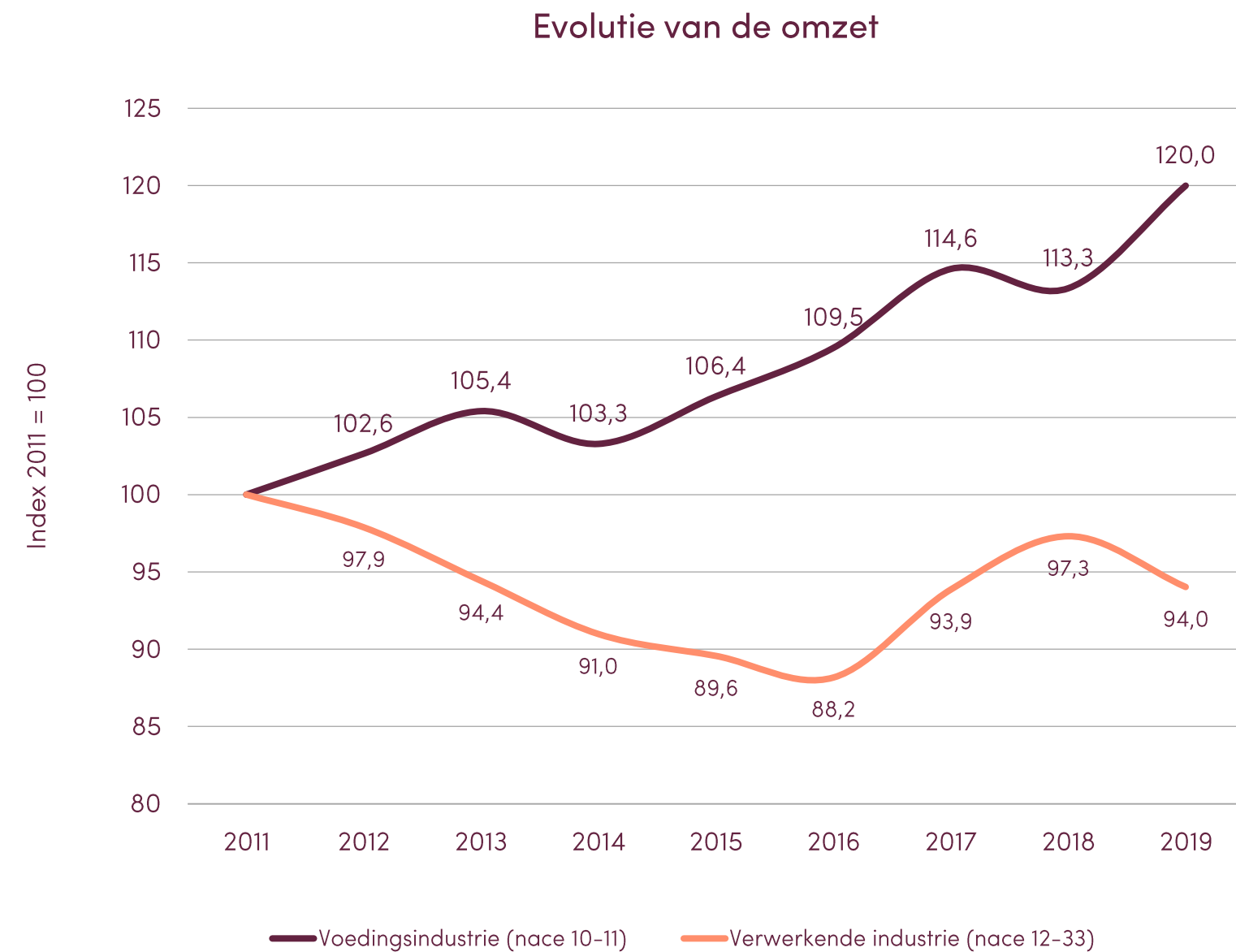
Omzet van de Vlaamse voedingsbedrijven op de Belgische markt stijgt met 9,5%

Grensaankopen door Belgen van voeding en dranken stijgen met 3,5%

Omzet stijgt fors

De omzet van de voedingsindustrie in Vlaanderen steeg fors in 2019 met 5,9% tot 44,3 miljard euro. Hiermee is de lichte daling van 2018 meteen weggewerkt en bevindt de omzet zich weer op het groeipad. Dit uitstekende resultaat is voor een (groot) deel te verklaren door de stijging van de omzet op de binnenlandse markt (+9,5%) en voor een (klein) deel aan de goede resultaten van de uitvoer (+2,4%).

De rest van de verwerkende industrie ziet voorlopig een einde aan de aanhoudende periode van groei die in 2016 werd ingezet.

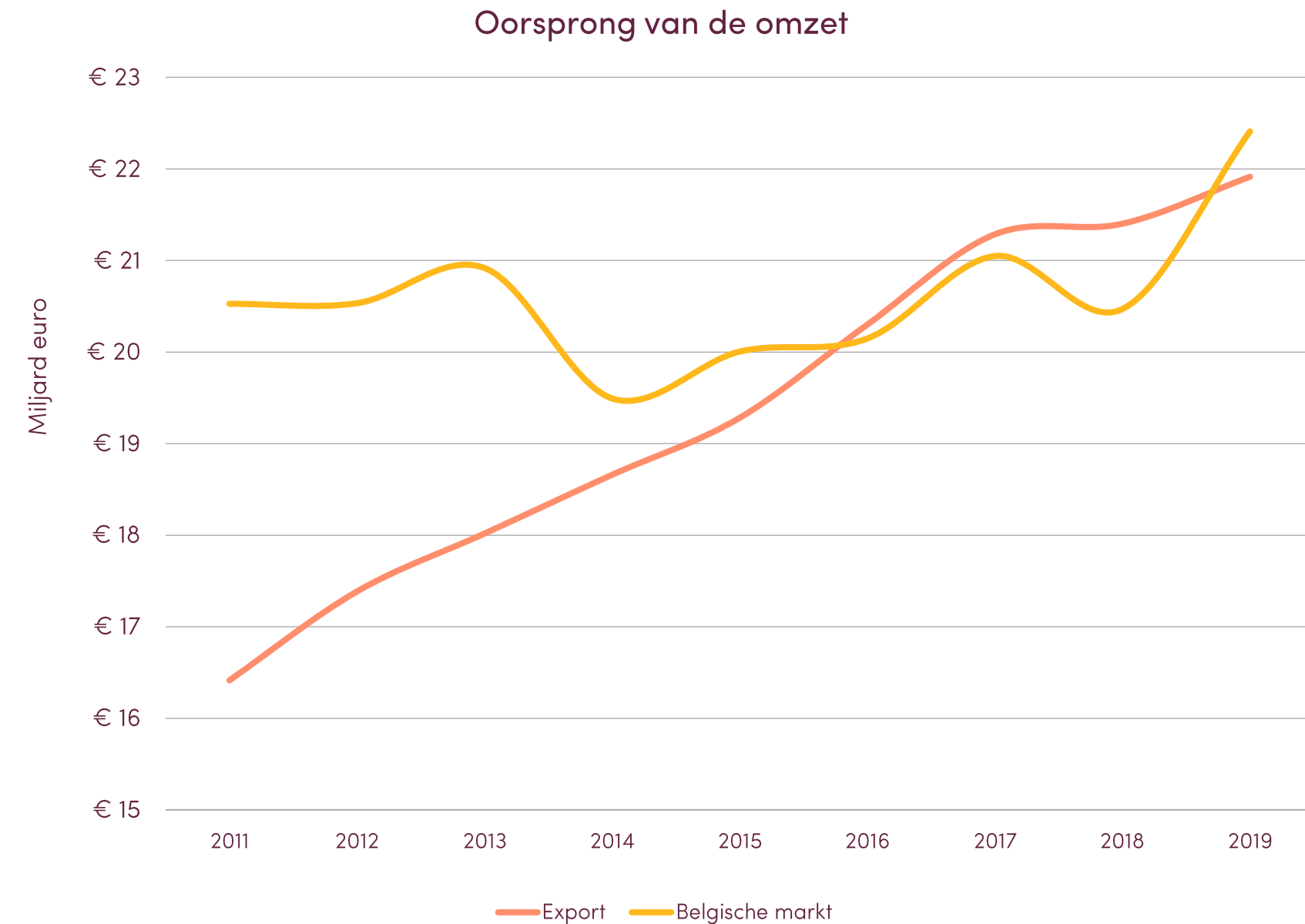

Bron: Statbel

De Belgische markt kent een heropleving

Na jaren van stagnatie kent de omzet van de Belgische markt weer een heropleving (+9,5% ten opzichte van 2019). Het grootste deel van de inkomsten van de Vlaamse voedingsindustrie komt weer uit de Belgische markt, terwijl in de periode 2016-2018 het grootste deel van de omzet uit export kwam.

De koopkracht van de Belgen is in 2019 toegenomen dankzij een combinatie van werkgelegenheidsgroei, reële loonstijgingen en een lage inflatie. Daarnaast vond er een verlaging van de belastingen plaats (taks shift – luik “koopkracht”).

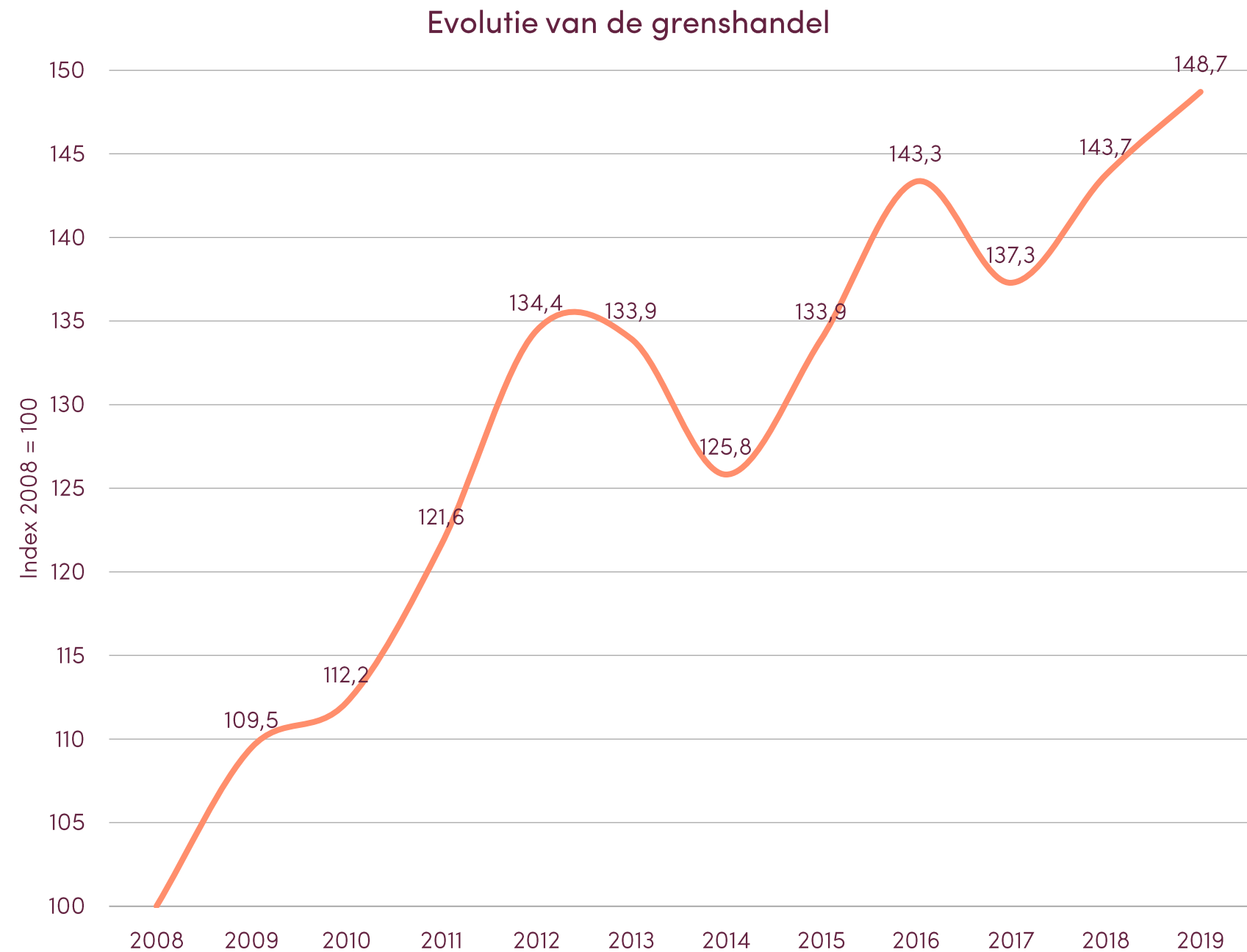

Bron: Statbel, NBB, eigen berekeningen

Maar gaat hand in hand met een stijging van grensaankopen

De grensaankopen van voeding en dranken stegen in 2019 met nog eens 3,5% (639 miljoen euro). Deze stijging had nog hoger kunnen zijn zonder de tussenkomst van twee factoren. Ten eerste verhoogde Nederland op 1 januari 2019 haar btw-tarief voor levensmiddelen van 6% naar 9%. Dit verklaart wellicht voor een groot deel de sterke daling van de aankopen van Belgen in Nederland (-12%). Ten tweede heeft de hard discounter Jumbo zich in ons land gevestigd, waardoor de prijs in andere supermarktketens onder druk kwam te staan. Als gevolg daarvan is het prijsverschil tussen ons land en de buurlanden kleiner geworden. De financiële stimulans om de grens over te steken om aankopen te doen, is dus verminderd.

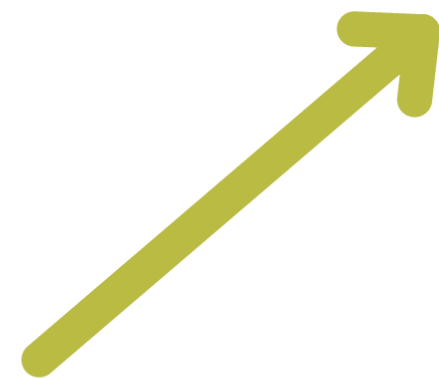

Bron: GfK

Investerings

€ 1,27
miljard

+9,1%
in 2019

Weer op peil

Voornaamste bevindingen

Voedingsindustrie is de grootste industriële investeerder

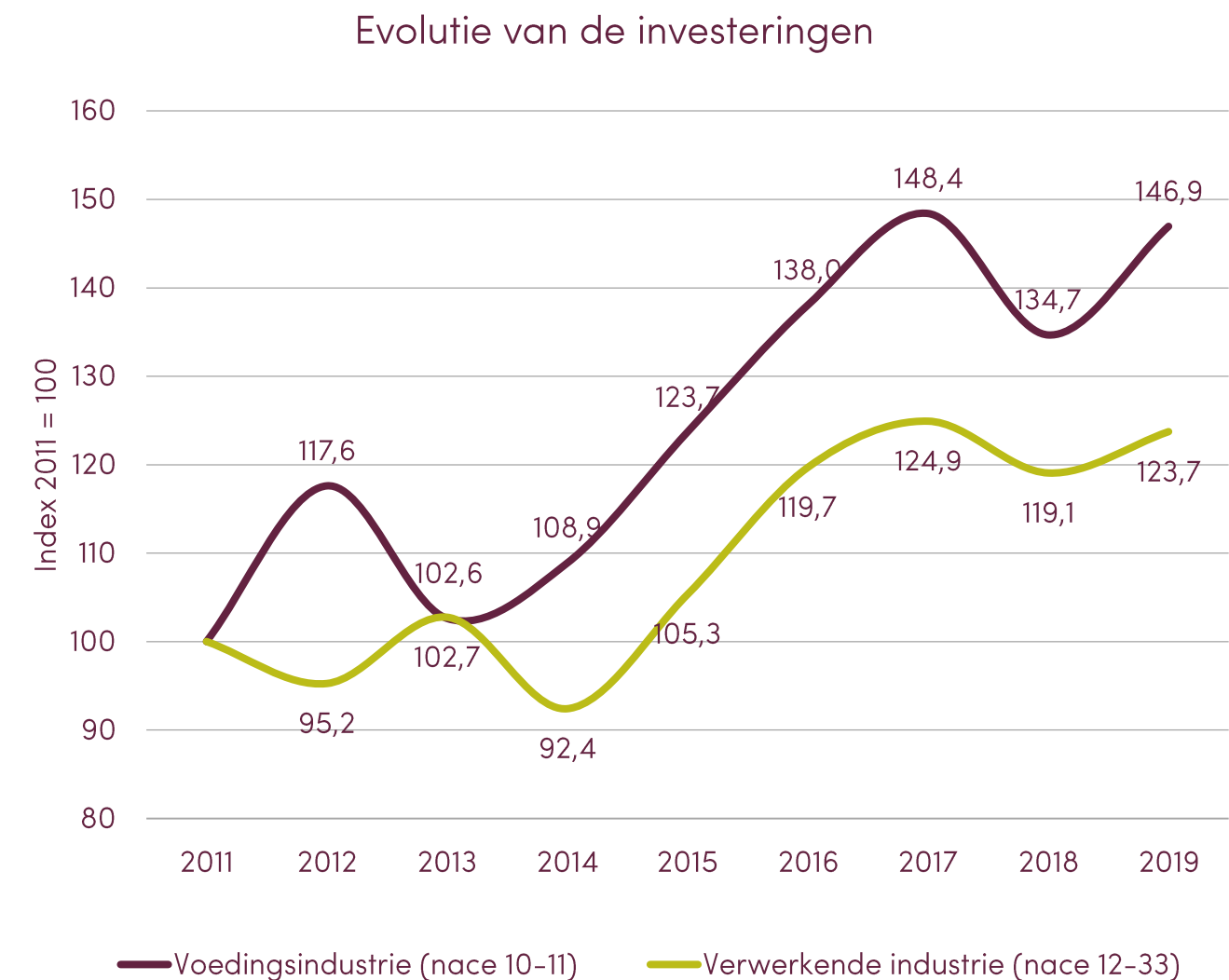
Investerings zijn weer op peil

Investerings in de rest van de verwerkende industrie stijgen met 3,9%

Investerings weer op niveau

De voedingsindustrie investeerde in 2019 in Vlaanderen voor een bedrag van 1,27 miljard euro. Met een stijging van +9,1% is de daling van 2018 weggewerkt en komt het bedrag bijna op het niveau van 2017. Met een aandeel van meer dan 22,4% van de industriële investeringen in 2019, bevestigt de voedingsindustrie haar plaats binnen de sectoren die het meest investeren.

De beschikbare cijfers laten ons niet toe om er 100% zeker van te zijn dat de Vlaamse voedingsindustrie de grootste industriële investeerder is. Hoewel, het hoge bedrag en de evolutie in lijn met de rest van de industrie sinds 2014, wijzen erop dat dit inderdaad het geval is.

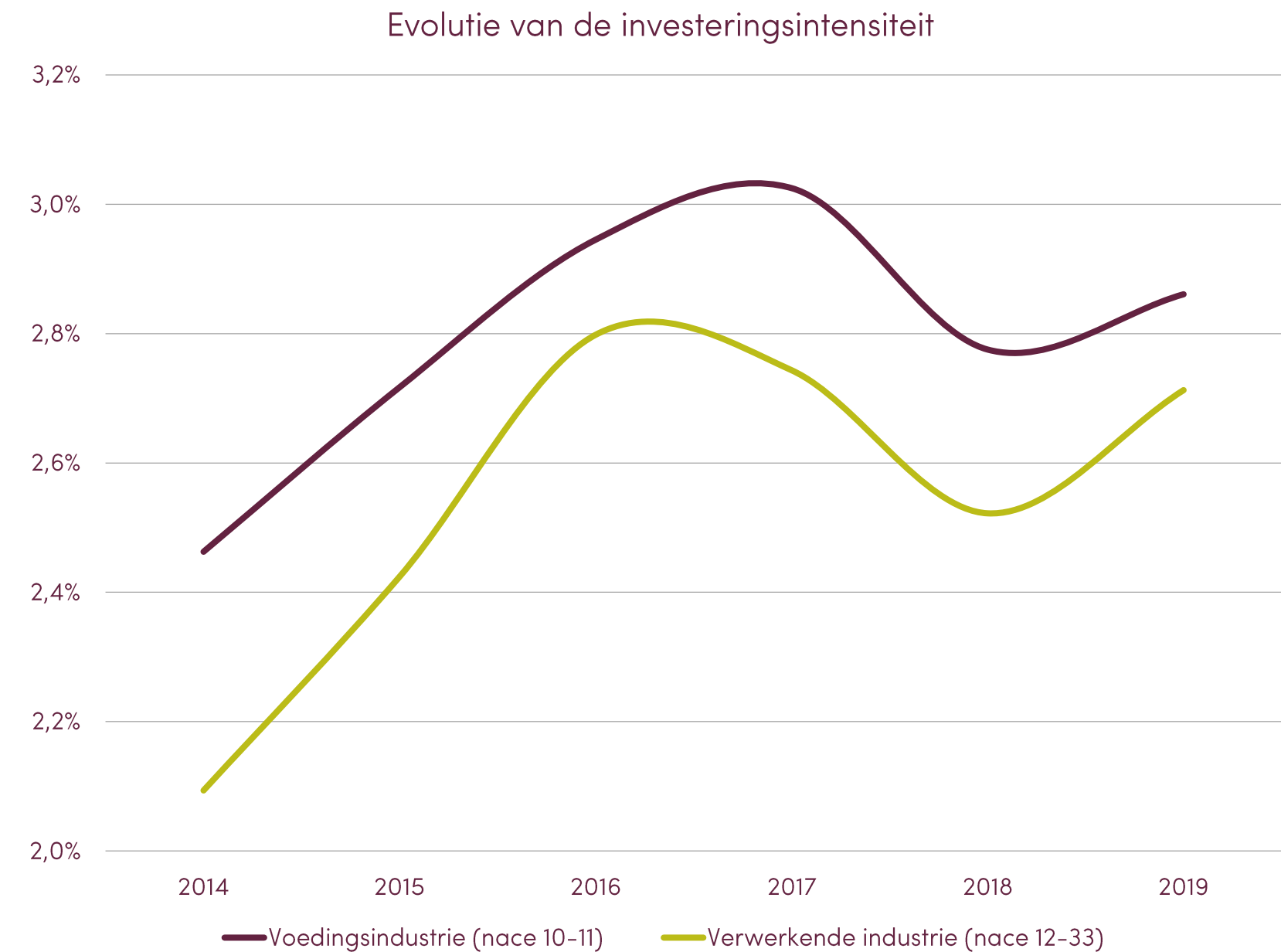

Bron: Statbel

Investeringsintensiteit blijft hoog

Doordat de investeringen (+9,1%) sterker stegen dan de omzet (+5,9%), is de investeringsintensiteit (die de verhouding van de investeringen ten opzichte van de omzet meet) in 2019 licht gestegen.

Ook al is de investeringsintensiteit in de voedingsindustrie (2,86%) nog steeds hoger dan in de rest van de verwerkende industrie (2,71%), de kloof tussen beide is in 2019 kleiner geworden.

Bron: Statbel, eigen berekeningen

Buitenlandse handel

€ 21,9
miljard export

+2,4%
in 2019
(+0,5% in 2018)

De groei versterkt zich

Voornaamste bevindingen

Positieve handelsbalans van €4,54 miljard (+11% t.o.v. 2018)

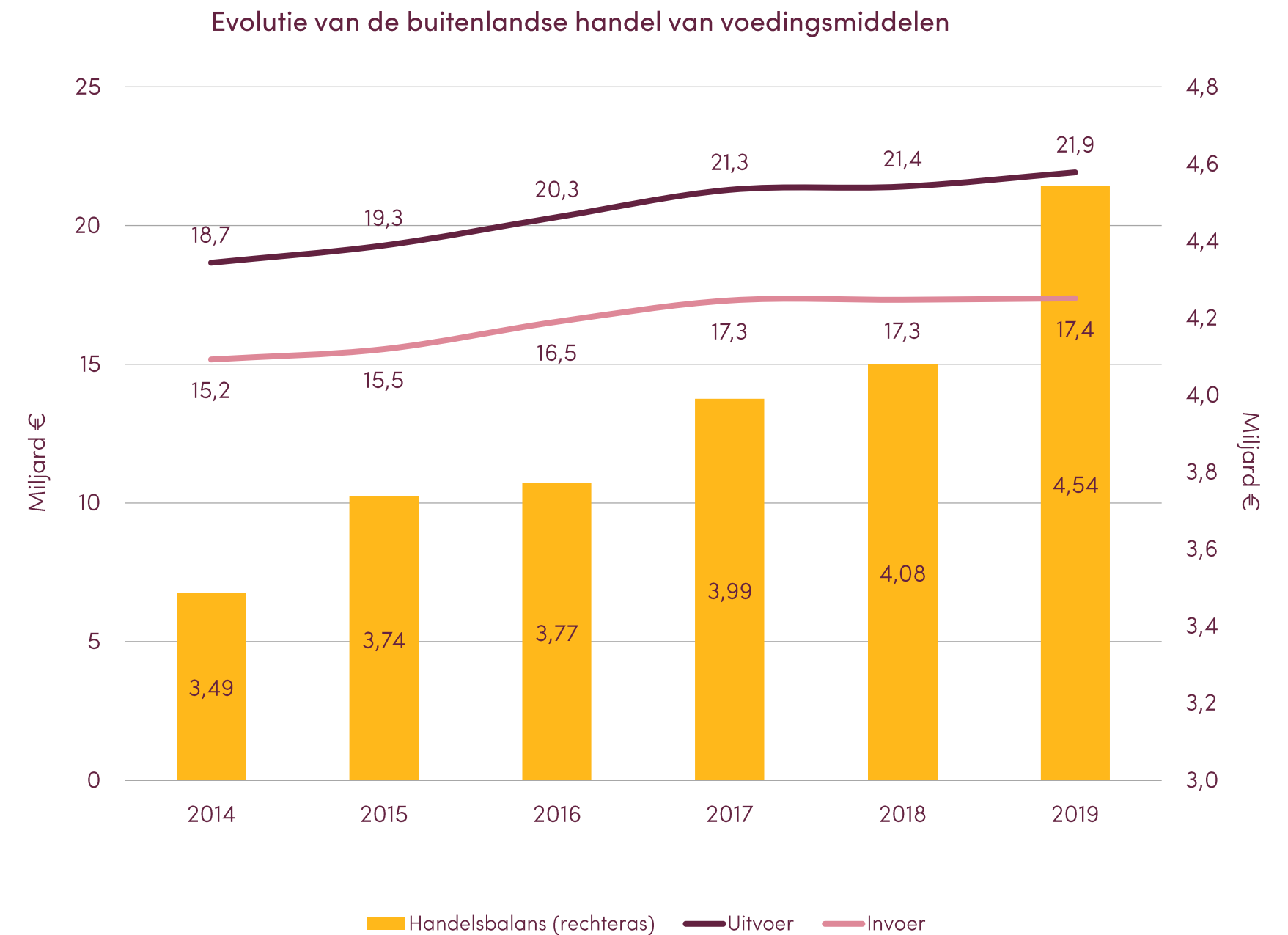
Nog 56% van de uitvoer naar de buurlanden, maar verre uitvoer wordt steeds belangrijker

Verenigde Staten zijn de 6de exportmarkt

Grote positieve handelsbalans

In 2019 bedroeg de Vlaamse export van voeding en dranken 21,9 miljard euro. De import van deze producten had een waarde van 17,4 miljard euro, waardoor er voor voeding en dranken een handelsbalansoverschot was van meer dan 4,5 miljard euro.

In 2019 namen de inkomsten uit export van voeding en dranken toe met 2,4% ten opzichte van het jaar ervoor. Ten opzichte van 2014 is er eveneens een toename met 17,4%, ongeveer 3 procentpunt meer dan de stijging van de import van voeding en dranken in die periode (+14,5%). De (positieve) handelsbalans tussen 2014 en 2019 steeg met 30%!

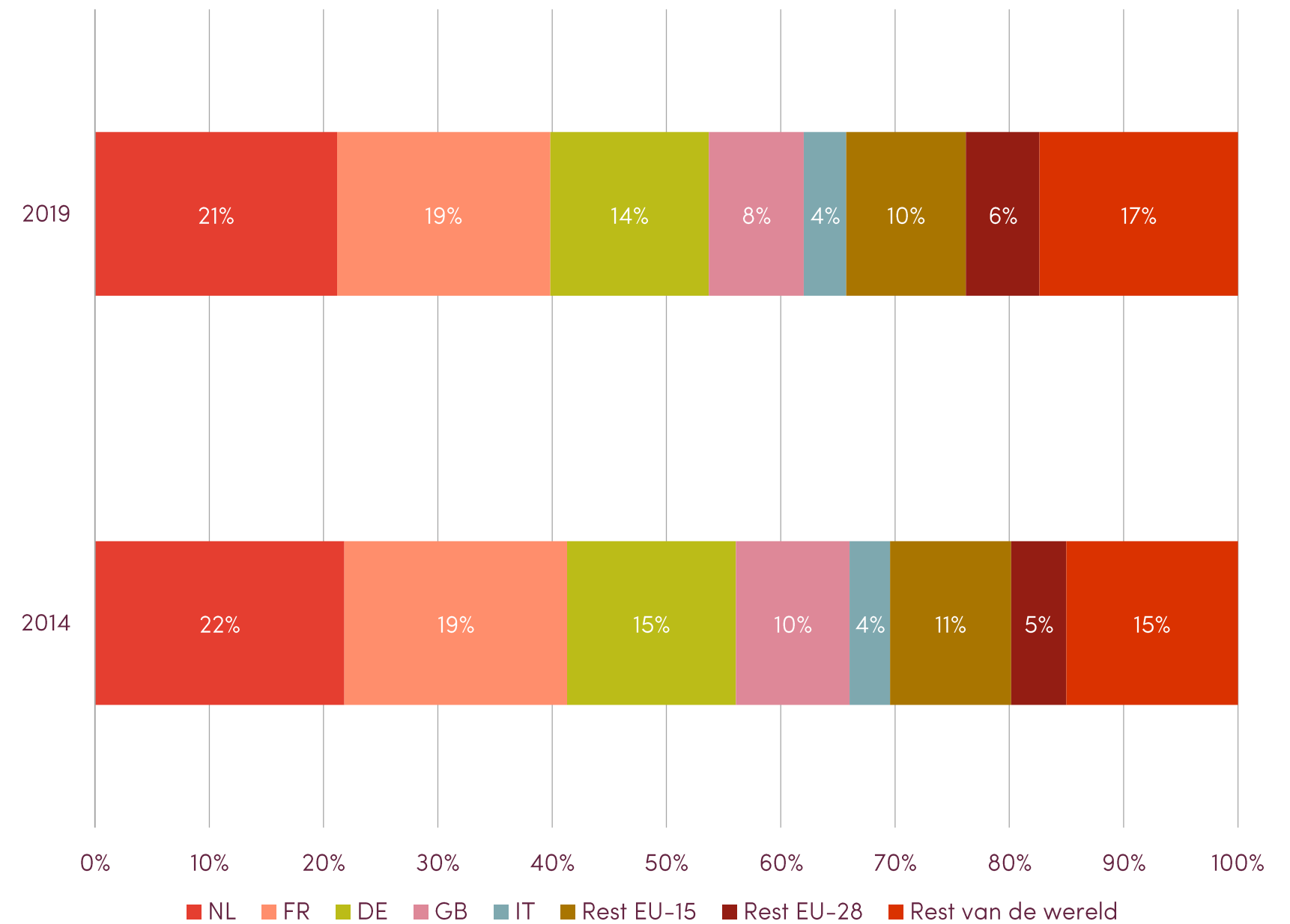
Bron: NBB

Uitvoer voornamelijk Europees

De uitvoer van de Vlaamse voedingsindustrie blijft voornamelijk gericht op de Europese Unie. Het zwaartepunt ligt bij onze directe buurlanden (NL, FR, DE, LU) waar 56% van onze totale uitvoer naartoe gaat. De uitvoer naar Nederland viel in 2019 lichtjes terug met -0,6%, terwijl deze naar Frankrijk en Duitsland een groei kenden van 3,1% en 0,9%.

In vergelijking met 2014 is het aandeel van de top 5 EU-15 uitvoerlanden gedaald met 3,9 procentpunt als gevolg van de toenemende uitvoer naar de rest van de wereld.

Geografische spreiding van de Vlaamse export
(2014 vs 2019)

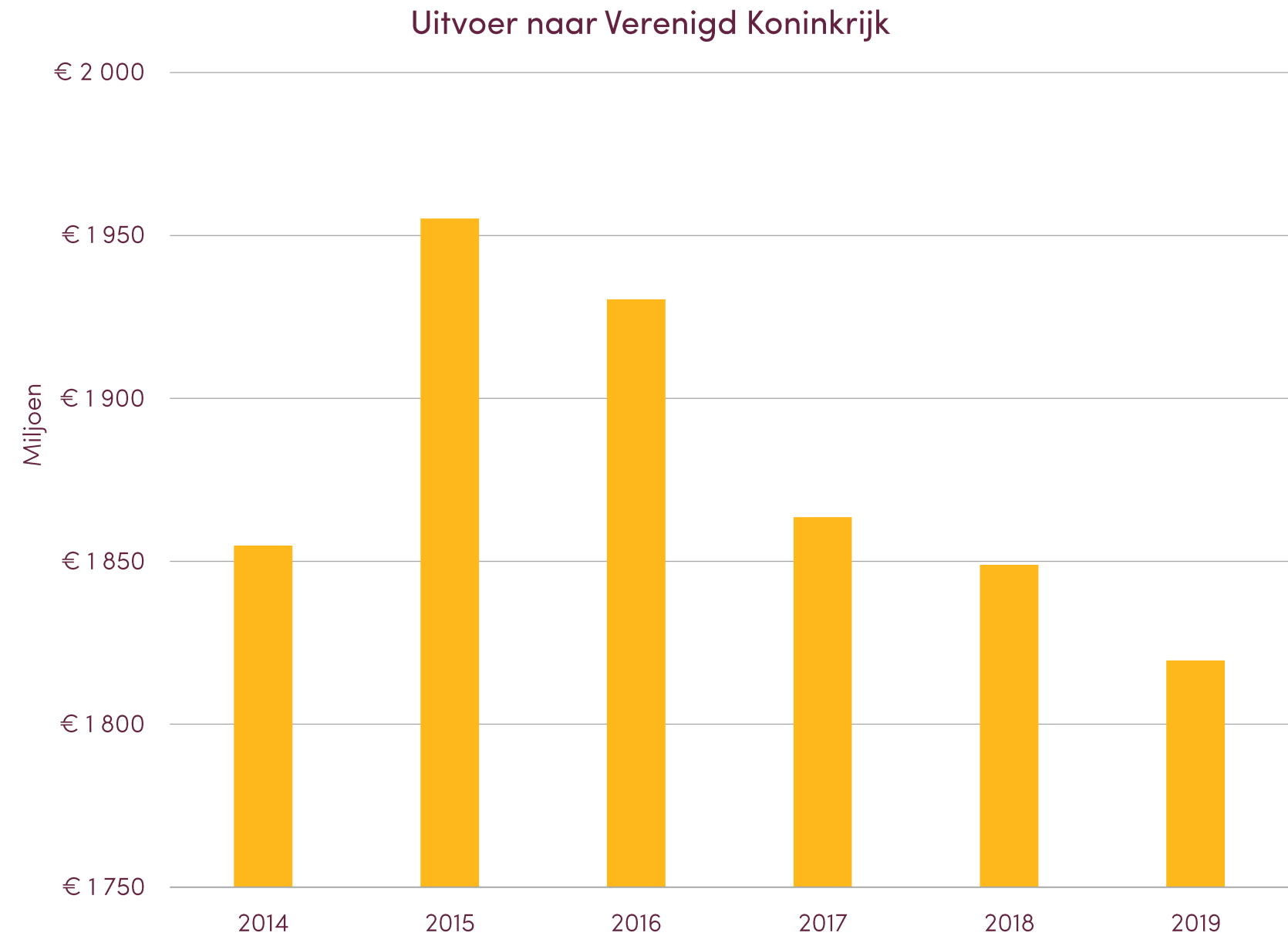

Bron: NBB

Uitvoer naar VK blijft dalen

Sinds 2016, het jaar van het Brexit-referendum, daalt de Vlaamse export van voedingsmiddelen gestaag. In 2019 viel de export zelfs 2% onder het niveau van 2014.

Met 8,3% van de totale uitvoer vertegenwoordigt het Verenigd Koninkrijk de 4de exportmarkt van de Vlaamse voedingsindustrie. Een harde Brexit (met invoering van tarieven) zou dan ook zware economische gevolgen met zich meebrengen.

Bron: NBB

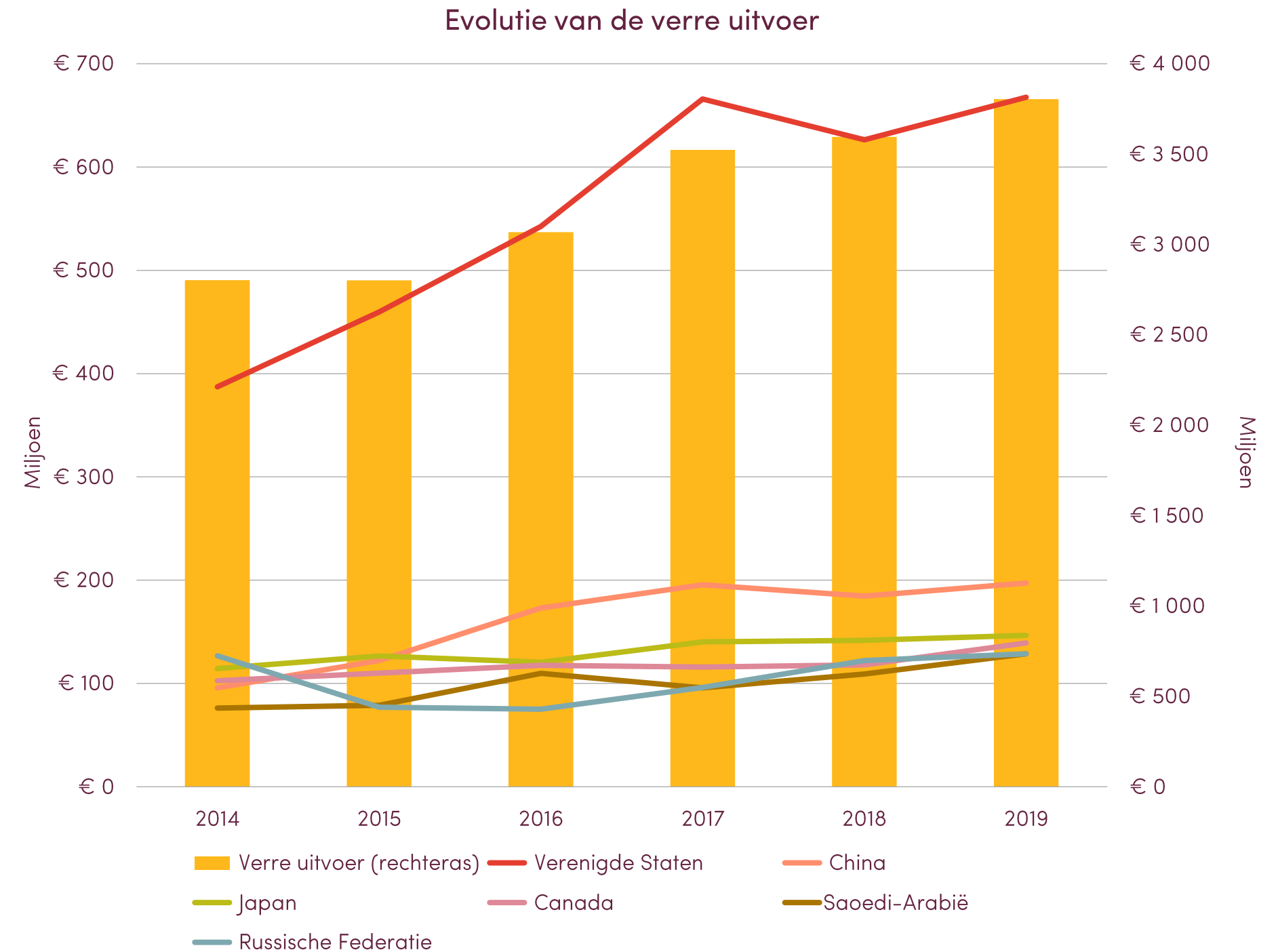

Uitvoer verspreidt zich

Sinds een aantal jaren kent de verre uitvoer (buiten de Europese Unie 28) een belangrijke groei. In 2019 steeg de uitvoer nog met +5,8%. Twee specifieke punten: ten eerste is Rusland, na de negatieve schok als gevolg van het embargo, teruggekeerd naar het niveau van 2014, en ten tweede kent Saoedi-Arabië een zeer sterke exportgroei, met name voor diepgevroren aardappelproducten.

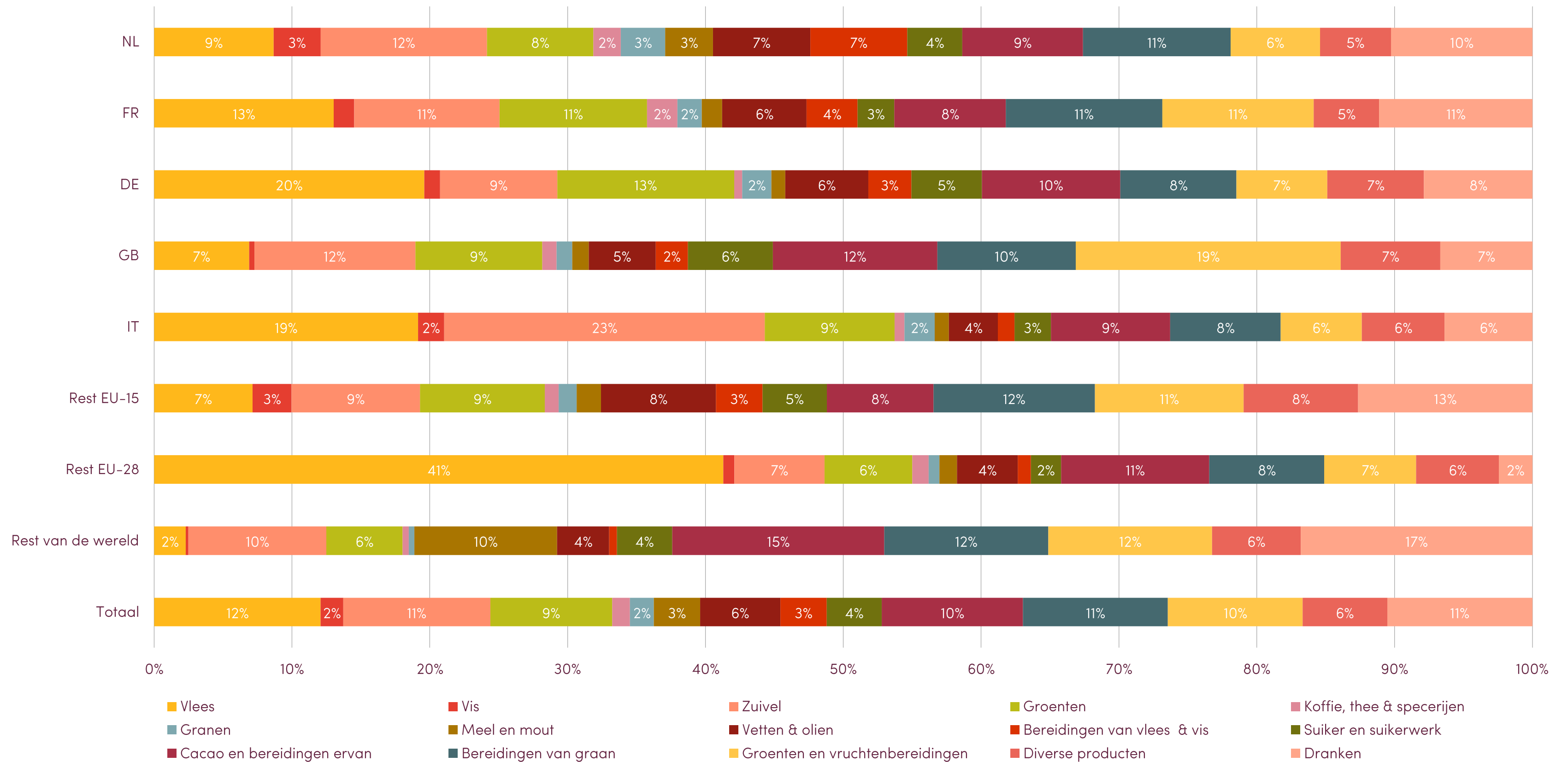
De laatste vier jaar steeg de verre uitvoer jaarlijks gemiddeld met +7,9%, terwijl de jaarlijkse groei in de EU-28 2,4% bedroeg. In totaal gaat nu 17,4% van de Vlaamse uitvoer naar landen buiten de EU-28, terwijl dit aandeel in 2014 nog 15% bedroeg.

Per werelddeel verdeelt de verre uitvoer zich in 2018 als volgt: Azië 36%, Amerika 30%, Afrika 18%, Europa (buiten EU28) 12% en Oceanië 4%.

Bron: NBB

Verdeling export per productgroep en per exportmarkt Vlaanderen (2019)

Bron: NBB

Jobs

Nog steeds dé industriële jobcreator

64.888
directe jobs

+1,8%
VTE

Voornaamste bevindingen

70% van de arbeidsplaatsen van de Belgische voedingsindustrie ligt in Vlaanderen

De voedingsindustrie is de grootste industriële werkgever van Vlaanderen

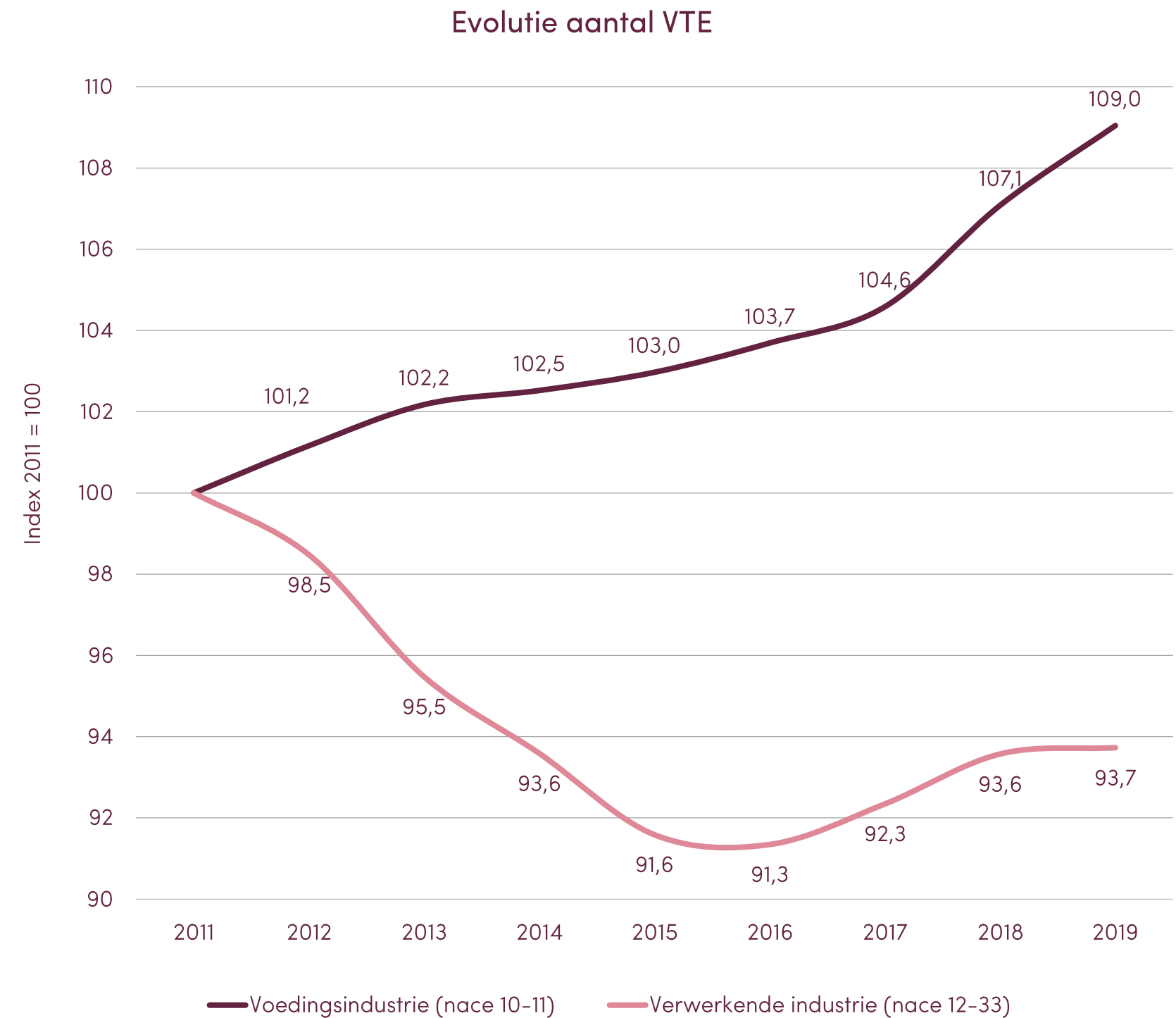
1 op de 5 jobs in de industrie is er één in de voedingsindustrie

Tewerkstelling op snel tempo

De voedingsindustrie telde in 2019 64.888 arbeidsplaatsen, goed voor 54.607 voltijdsequivalenten (VTE's). Het aantal arbeidsplaatsen is ten opzichte van 2018 met 1,7% gegroeid, en de VTE's namen met 1,8% toe.

De rest van de verwerkende industrie daarentegen kende op jaarbasis een zeer lichte stijging van het aantal VTE's in 2019 (+401 VTE's of +0,2%). Door de groei in de voedingsindustrie is haar aandeel in de Vlaamse industriële tewerkstelling de laatste jaren blijven stijgen. Het aandeel in de arbeidsplaatsen groeide van 18,4% in 2014 naar 19,3% in 2019. Uitgedrukt in VTE's steeg het aandeel van 17,4% in 2014 naar 18,3% in 2019.

Sinds 2017 zien we een versnelling van de groei van de werkgelegenheid. De maatregelen die de regering de laatste jaren heeft genomen om de lonen te matigen (indexsprong, taks shift, hervorming van de wet van '96 op de loonnorm), speelden daar zeker een belangrijke rol in.

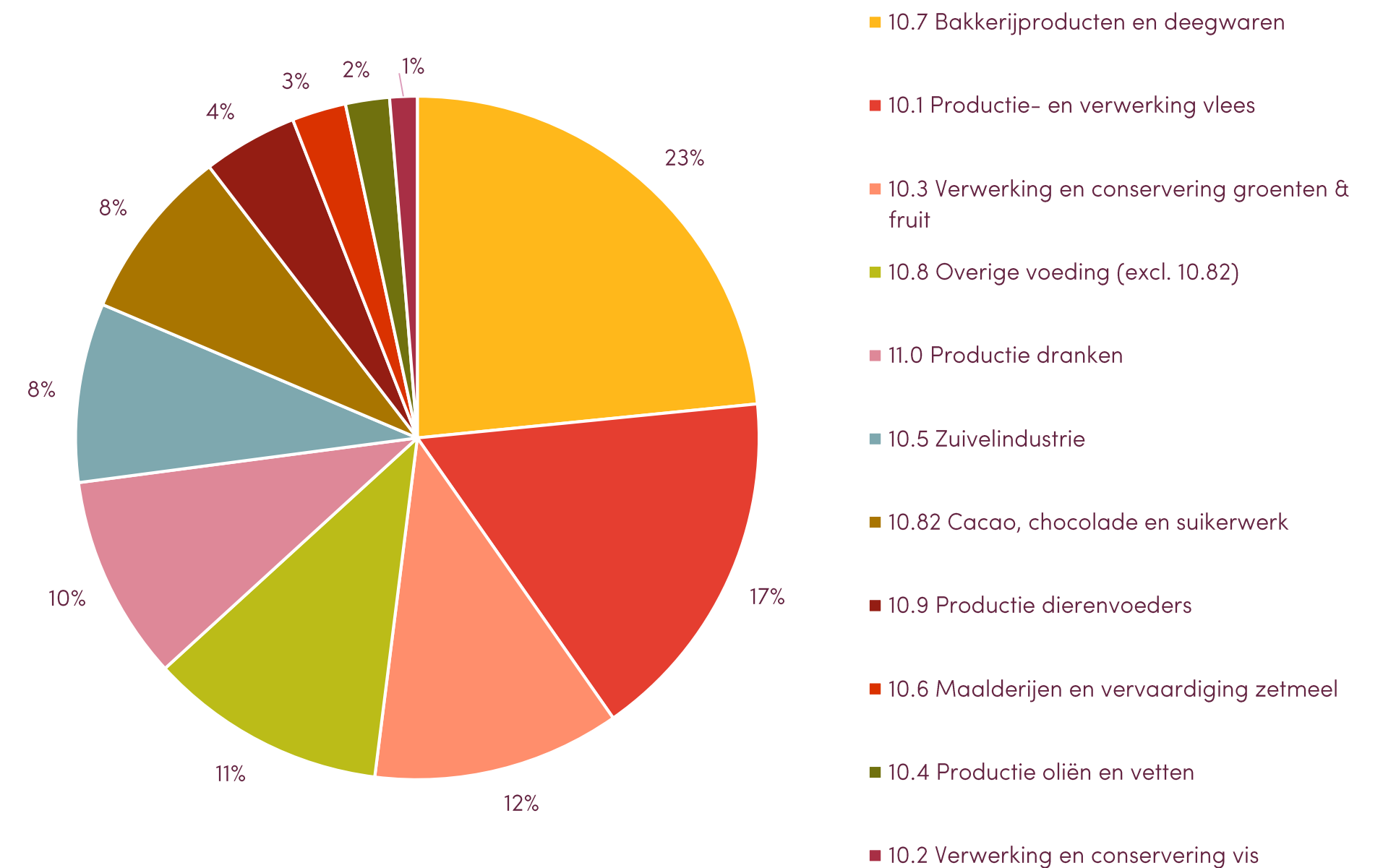

Sectorale verdeling

De 3 grootste subsectoren in termen van jobs zijn -in volgorde van belang- de bakkerijsector, de productie- en verwerking van vlees, en de verwerking en conservering van groenten en fruit. Die zijn samen goed voor 52% van de tewerkstelling in de voedingsindustrie in Vlaanderen.

De sectoren met de grootste toename van de werkgelegenheid in 2019 zijn de groenten & fruitsector (+7,0%), de overige voeding (+2,9%) en de chocoladesector (+2,6%).

Verdeling arbeidsplaatsen naar subsector 2018

Bron: RSZ gedecentraliseerd

Werkgevers

Een echte kmo-sector

3189
werkgevers

20
werknemers
per werkgever

Voornaamste bevindingen

96% van de werkgevers stelt minder dan 100 werknemers te werk

28% van de industriële werkgevers behoren tot de voedingsindustrie

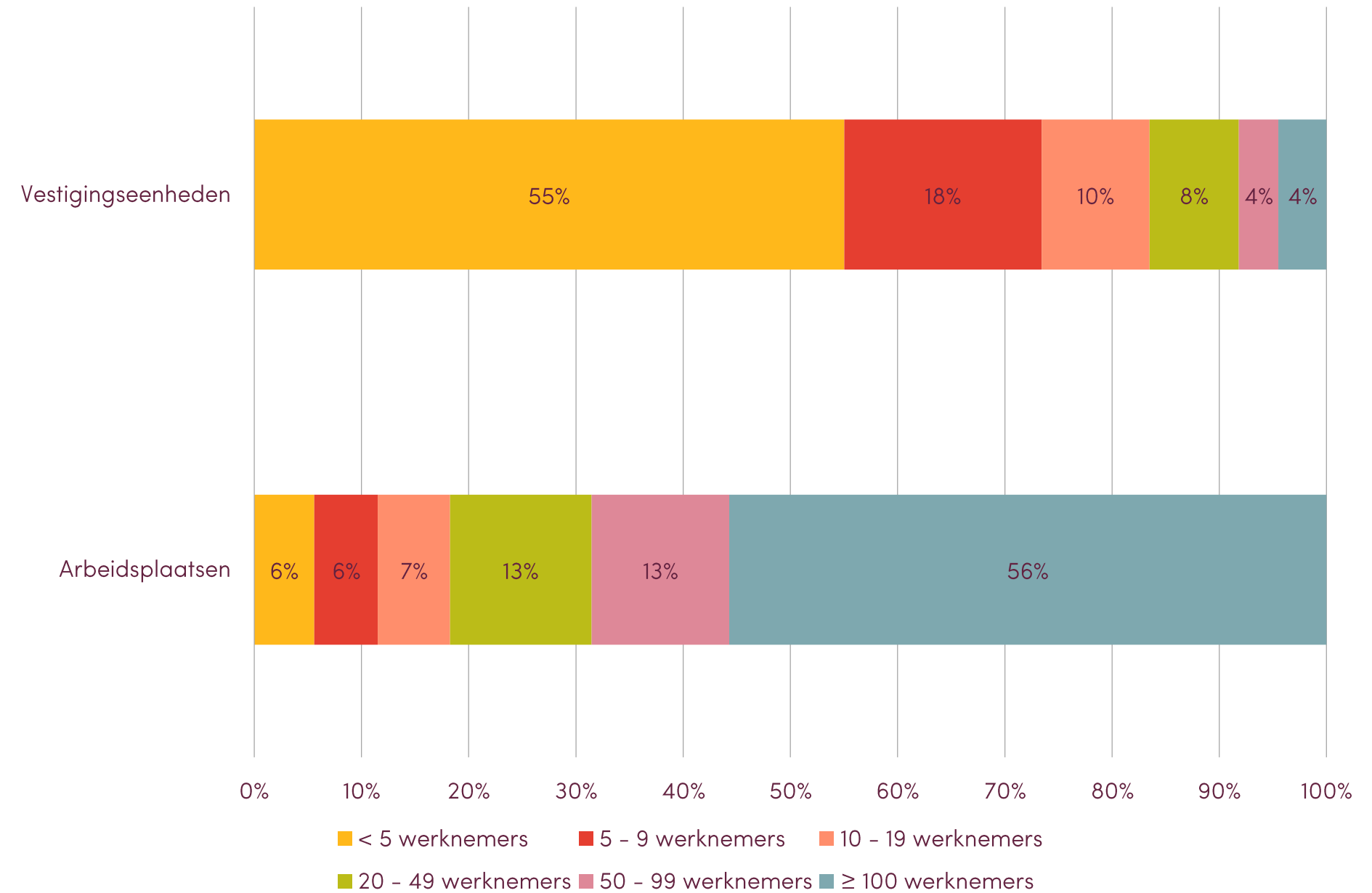
62% van de werkgevers van de Belgische voedingsindustrie bevindt zich in Vlaanderen

Veel werkgevers van kleine omvang

De voedingsindustrie is een sector die bestaat uit kleine en middelgrote ondernemingen. 96% van de vestigingseenheden telt zelfs minder dan 100 werknemers. Qua werkgelegenheid vertegenwoordigen deze werkgevers ongeveer 44% van de arbeidsplaatsen van de voedingsindustrie in Vlaanderen.

Daarnaast steeg het aantal werknemers per bedrijf in tien jaar tijd (2008-2018) van 17 naar 20.

Verdeling arbeidsplaatsen en vestigingseenheden naar grootteklasse in 2017

Bron: RSZ gedecentraliseerd

Toegevoegde waarde

€ 6,05
miljard

+0,7%
in 2018

Stijgt minder en minder

Voornaamste bevindingen

Ongeveer 15% van de toegevoegde waarde van de Vlaamse industrie komt van de voedingsindustrie

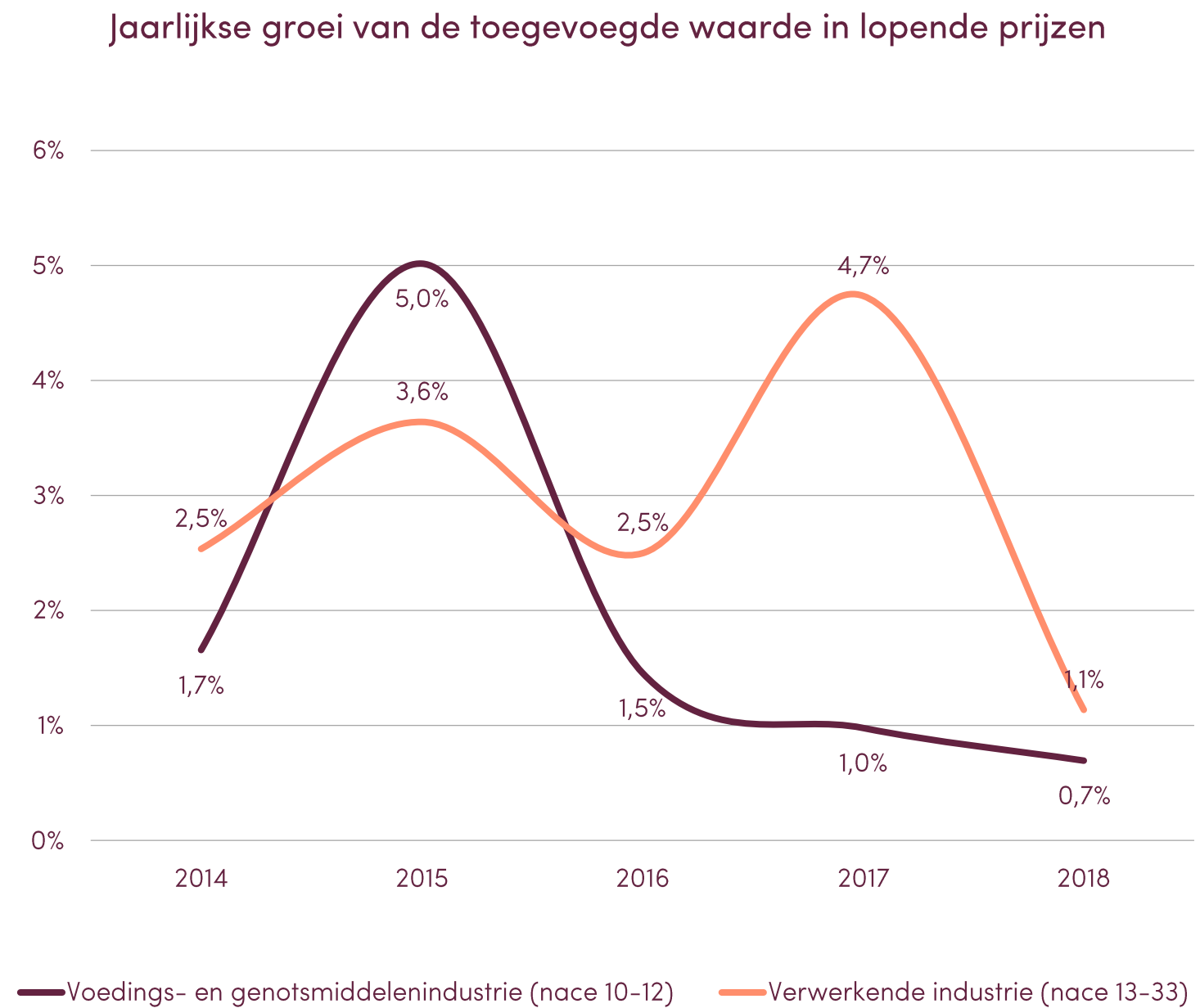
De toegevoegde waarde van de Vlaamse voedingsindustrie is met gemiddeld 2% per jaar gestegen sinds 2014

De rest van de industrie doet het de 4 laatste jaren beter (+3% per jaar)

Groei van de toegevoegde waarde vertraagt

Het jaar 2015 buiten beschouwing gelaten, kende de toegevoegde waarde van de voedingsindustrie (inclusief tabak) de laatste 5 jaar een langzame vertraging van de groei. In 2018 zakte de groei zelfs tot onder de +1%. Tegelijkertijd ziet de rest van de verwerkende industrie een gemiddelde jaarlijkse groei van de toegevoegde waarde van 3%.

Bron: NBB

Concurrentiekracht

Kostenconcurrentievermogen onder hoge druk

42%

Elektriciteit tot 42% duurder dan in buurlanden

21,6%

loonkostenhandicap

Voornaamste bevindingen

Een werkuur kost 1/5de meer in België dan in de buurlanden

Beleidskeuzes maakten elektriciteitsfactuur voedingsbedrijven 54% duurder in 5 jaar

Door de lasagne aan taxen draagt de Vlaamse voedingsindustrie bijna 5 miljard euro bij aan de overheidsfinanciën

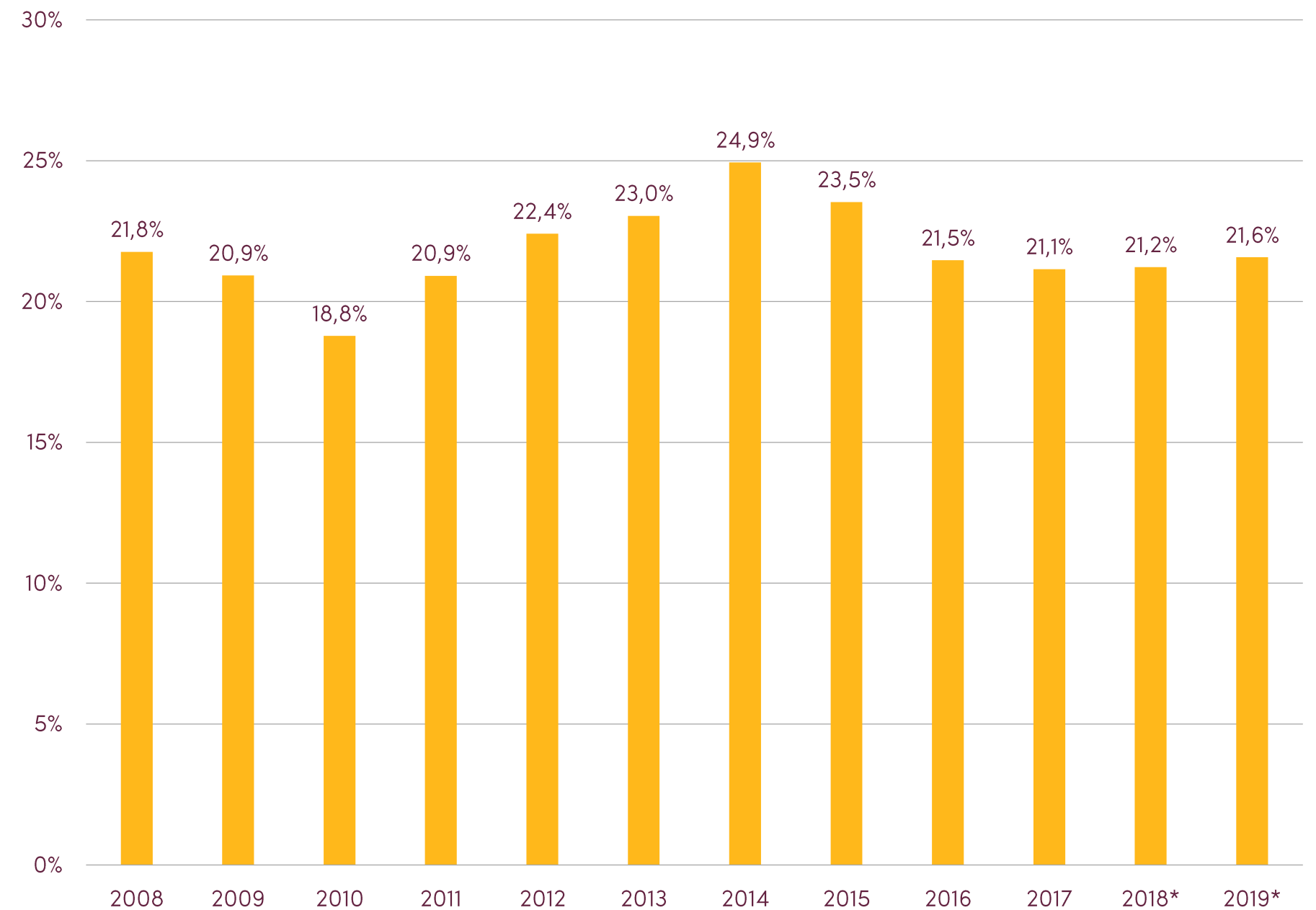
Loonkostenhandicap van 21,6%

De loonkostenhandicap van de Belgische voedingsindustrie (rekening houdend met de loonsubsidies) tegenover het gewogen gemiddelde van de drie buurlanden, liep eind 2014 op tot meer dan 25%. Een onhoudbaar hoog niveau voor de concurrentiepositie van de sector.

Vanaf 2015 is er onder invloed van verschillende regeringsmaatregelen (indexsprong, loonmatiging, taks shift) wel een daling van de loonkostenhandicap en resulteert dat in een stijging van de werkgelegenheid in de sector.

Op basis van berekeningen door Fevia zou de loonkostenhandicap rond de 21% blijven hangen.

Evolutie van de loonkostenhandicap van de Belgische voedingsindustrie t.o.v. buurlanden (DE, FR, NL)

Bron: CRB, FPB, eigen berekeningen

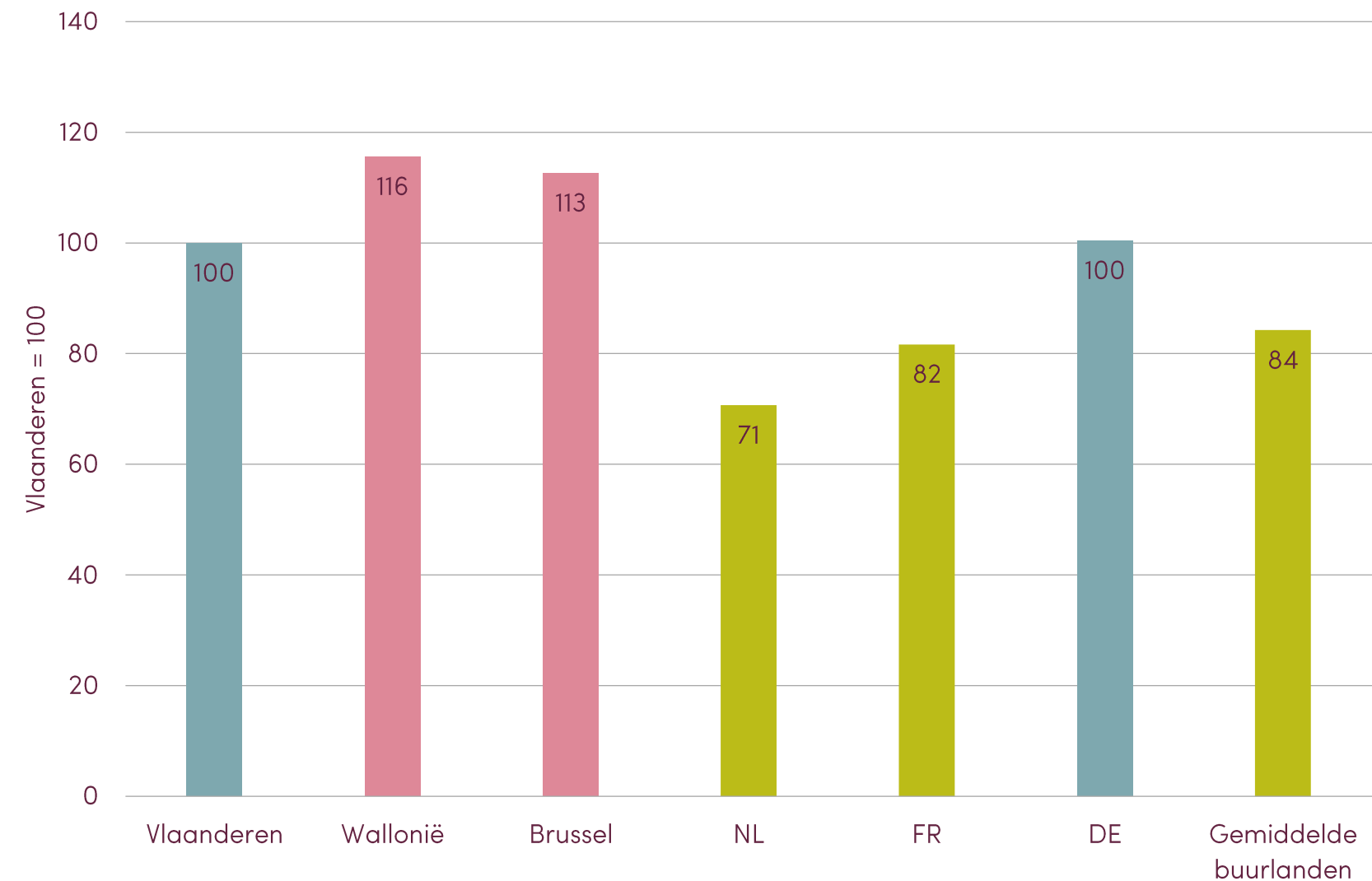
Hoge kostprijs elektriciteit

Kleine Vlaamse elektro-intensieve voedingsbedrijven betalen hun elektriciteit respectievelijk 22% en 42% duurder dan in Frankrijk en Nederland. In Duitsland zou een gelijkaardig bedrijf haar verbruik evenveel betalen (CREG). In vergelijking met de andere gewesten in ons land, kost elektriciteit minder in Vlaanderen.

De stijging van de meerkosten (de kosten die voortvloeien uit het beleid en waarvan de financiering gebeurt door de elektriciteitsverbruikers) ligt hier aan de basis. Volgens berekeningen van Fevia zag een gemiddeld Vlaams voedingsbedrijf de meerkosten op haar elektriciteitsfactuur in een periode van 5 jaar met 54% toenemen.

Belangrijke verduidelijking: deze grote toename van de meerkosten op de elektriciteitsfactuur geldt voor bedrijven die deelnemen aan de Energiebeleidsovereenkomst (Vlaanderen) en die in ruil voor verregaande energie-inspanningen bepaalde financiële compensaties ontvangen. Zonder deze compensaties zou de stijging van de meerkosten nóg groter zijn.

Vergelijking van de elektriciteitskost voor een klein elektro-intensief bedrijf (10 GWh)

Bron: CREG

Lasagne van taksen

De directe werkgelegenheid in de voedingsindustrie in 2018 leverde 1,4 miljard euro werkgeversbijdragen op aan de sociale zekerheid, een stijging met 2,1% ten opzichte van 2017. Deze stijging is vooral te verklaren door een toename van het aantal werknemers in de voedingsindustrie en de automatische indexering van de lonen.

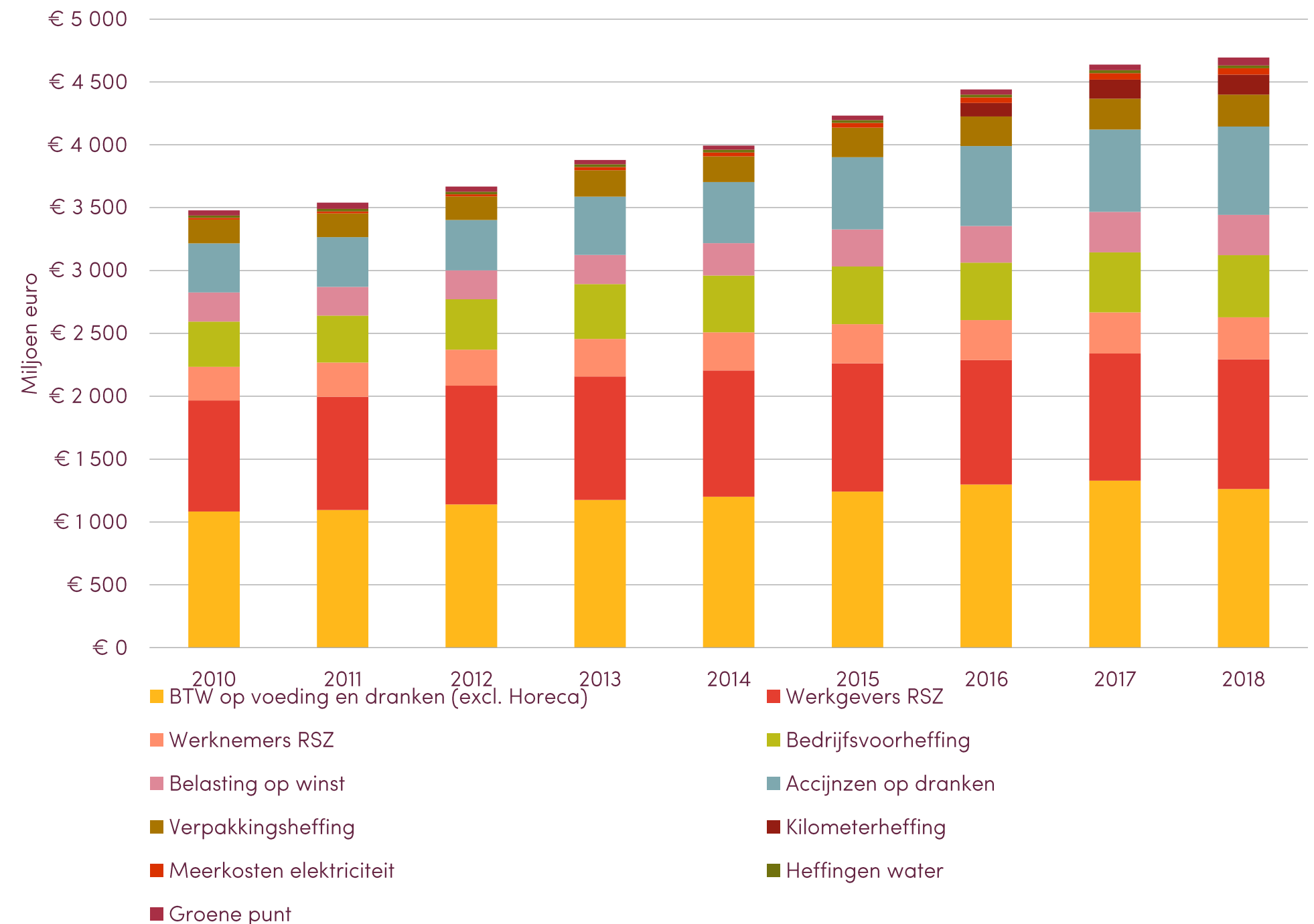
De talrijke belastingen die bedrijven van de voedingsindustrie moeten betalen, wegen zeer zwaar met een totaal van meer dan 1,25 miljard euro in 2018, waarvan 700 miljoen euro accijnzen op dranken.

De concurrentiekracht van de Belgische voedingsbedrijven kent, door deze opeenstapeling van belastingen, dus een ernstige handicap.

Bijdrage aan de overheidsfinanciën

Voeg daar nog eens de BTW op voeding en dranken (1,3 miljard euro betaald door de Vlaamse huishoudens) aan toe, en dan bedraagt de totale bijdrage van de Vlaamse voedingsindustrie aan de overheidsfinanciën in 2018 4,7 miljard euro.

(Para-)fiscaliteit op op voedings-bedrijven, -arbeid en -consumptie in Vlaanderen in 2018

food.be
Small country. Great food.

‘Food.be – Small country. Great food.’
is the promotional brand created by Fevia, the Belgian food and drink federation.

Discover the quality, diversity and innovation of more than 1.200 Belgian food and drink companies on **food.be**